مصاحبهٔ علمی مکتوب با آیت‌الله سیّد علی‌اکبر قرشی

عباس نوری*

لطفاً اختصاراً خودتان را معرفی فرمائید.

● اینجانب سید علی‌اکبر قُرشی در سال ۱۳۰۷ شمسی (نهم آبان) در شهر بناب از شهرستانهای آذربایجان شرقی متولد شدم. پدرم مرحوم سید محمّد قرشی از روحانیون بنام آن شهر و اهل علم و تقوی وایمان و مبلّغ دینی بودکه من بسیاری از توفیقات خودم را از انفاس پاک او می‌دانم. مادرم نیز اهل ایمان و اهل ولایت و از زنان پاکدامن بود، جدّ مادریم دخترش را برای وصلت به فاطمه سلام الله علیها به پدرم داده بود.

دروس فارسی را در مدارس ملّی خوانده‌ام و بعد در محضر پدرم و حوزهٔ علمیه بناب به دروس حوزوی پرداختم، بعد از فوت پدرم حدود سال ۱۳۲۳ به حوزهٔ مقدّس قم مشرّف شده و از محضر اساتید قم، آیت‌الله بروجردی، آیت‌الله سلطانی، آیت‌الله صدوق، آیت‌الله مجاهدی و امثالهم کسب فیض کردم.

و از حدود سال ۱۳۳۲ ساکن ارومیه شدم چون مردم احتیاج به روحانی داشتند، درخواست کردند من نیز قبول کردم. از سال ۴۲ که امام رحمةالله علیه قیام خویش

---

*. مدرّس دانشگاه آزاد اسلامی، خوی.

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]

را علنی کردند، در پیروی از معنویّات امام مبارزات خویش را شروع کرده و یک سال به بافت کرمان تبعید شدم. بعد از برگشت، مسجد اعظم را ستاد مبارزاتی کردم تا انقلاب پیروز شد.

درنوشتن قانون اساسی عضو خبرگان بودم و بعد از آن در سال ۱۳۶۱ و ۱۳۶۹ و ۱۳۷۷ و ۱۳۸۵ برای خبرگان رهبری انتخاب شدم، و اکنون عضو خبرگان و مسئول نهاد نمایندگی در دانشگاه ارومیه و نماینده ولی فقیه در جهاد کشاورزی استان هستم.

از چه سالی کار تحقیق و تألیف را شروع کرده‌اید؟

● ظاهراً از سال ۱۳۳۶که چند سال قبل به ارومیه آمدم.

در هر روز چند ساعت به مطالعه و تحقیق مشغول می‌شوید؟

● وقت معیّنی نیست هر وقت، وقت داشته باشم، مشغول می‌شوم.

آیا این همه مشغله مراجعات و کار اجرائی شما را از مطالعه بازنمی‌دارد؟

● من بحمدالله از مطالعه سیر نمی‌شوم و نه از نوشتن و این از الطاف خداوندی است. سعی می‌کنم که کارهای دیگر مانع نشوند.

تا به حال چند اثر تألیف کرده‌اید و کدام را مهمتر از همه می‌دانید؟

● بحمدالله تابحال ۴۳ جلد کتابم از چاپ درآمد و همه در دسترس و مورد استفاده است. و آنچه به نظرم مهمّ است، تفسیر احسن الحدیث در ۱۲ جلد و قاموس قرآن در ۷ جلد و مفردات نهج‌البلاغه در ۲ جلد و آئینهٔ نهج‌البلاغه ؟ در ۳ جلد است.

بیشتر کارهای علمی شما در محور قرآن و نهج البلاغه بوده است. علّت آن چیست؟

● خواسته‌ام در راههای دینی کار کنم.

درباره المعجم االمفهرس لألفاظ الصحیفه السجادیة توضیح دهید؟

ـ مرحوم آقای محمّد امین رضوی مرا به این کار تشویق کردند که این کار صحیفه

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]

سجادیه را ترویج می‌کند، این تشویق سبب شروع المعجم گردید. نوشتن و بازنگری آن حدود ۵ سال وقت برد. در اثنای کار من مردّد شدم و گفتم: این کتاب فقط به درد خواصّ خواهد خورد و عموم از آن بهره نخواهند برد، لذا در اتمام آن مردّد شدم. در صبح یکی از روزهای رمضان ۱۳۸۵ قمری، امام سجّاد علیه السلام را در خواب دیدم و فرمود: کتاب را چه نام گذاشته‌اید؟ از خواب بیدار شدم. دانستم که آن حضرت، هم از نوشتن کتاب خبر دارد و هم از آن راضی است. این خواب سبب شد که به طور حرص و ولع کار کردم تا کتاب تمام شد، آن خواب را در مقدّمه کتاب نوشته‌ام.

جامعهٔ دینی ما، شما را با قاموس قرآن می‌شناسند. آیا ممکن است انگیزهٔ این اثر برجسته را توضیح دهید؟

● من فکر می‌کردم لازم است اثری از خود باقی گذارم. اثر مالی برایم مقدور نبود، دیدم بهتر است کتابی از خود باقی گذارم و فکر کردم اگر این در رابطه با یک کتاب جاویدان باشد، به برکت آن این اثر هم ولو مدتهائی باقی خواهد ماند. لذا قاموس قرآن را که رابطه تنگاتنگ با کلام الله دارد، انتخاب کردم.

جنابعالی ازجمله افرادی هستید که عمر پربرکت خود را با قرآن سپری کرده‌اید. برای اینکه با قرآن زندگی کنیم و قرآنی باشید چه توصیه‌هایی دارید؟

● روخوانی و تفسیر و مفاهیم قرآن کریم به صورت واحدهائی در آموزش و پرورش و دانشگاه گذاشته شود و تا کسی قرآن‌خوان و قرآن‌دان نباشد به هیچ وجه دانشنامه و کارنامه دریافت نکند. و بیرون از مدارس و دانشگاهها تعلیم قرآن در مملکت رائج شود و دولت هر قدر خرج کند، مناسب است و در حوزه‌های دینی این جریان ضرورت داشته باشد.

آیا قرآن احتیاج به مبیّن دارد یا خیر؟ و آیا می‌شود به حقایق آن پی برد؟

● احتیاج مبرم به مبیّن و مفسّر دارد، آموزش عمومی که قبلاً عرض شد مقداری از راه را تواند رفت ولی باید مفسّرها همیشه باشند و اسرار قرآن را بشکافند و به مردم نشان دهند. و اگر اغراق نباشد، با پیشرفت جهان و پیشرفت علم و تمدن

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]

انسان احساس می‌کند که تفسیرها عقب مانده‌اند و قرآن احتیاج به مفسّران دیگر دارد.

از منظر قرآن، مبیّن آن چه کسانی و با چه ویژگیهایی باید باشند؟

● به نظرم باید مسلّط به لغات عرب و تسلّط به احادیثی که درباره قرآن نقل شده و نیز مطالب تاریخی که در نزول قرآن دخالت داشته است باشد، و نیز از علوم جدید بهره‌ای داشته باشد.

برای اینکه فرامین و معارف قرآن را کاربردی کنیم، چه کارهایی باید بکنیم؟

● باید آن را از هر راه ممکن به متن جامعه بکشیم؛ توجّه به قرآن فوق برنامه نباشد و هر کار را با قرآن و حدیث بسنجیم.

ویژگیهای یک تفسیر خوب برای مخاطب عموم را چه می‌دانید؟

● با عبارات آسان و عموم فهم باشد. احتمالات که داده‌اند، ذکر نشود، فقط بلی از آنها را که طبیعی است بیان کنند که مطالعه کننده چیزی بفهمد. مثلاً اگر بگوییم در معنی این آیه فلانی چنین گفته و فلانی چنان گفته و فلانی چنان احتمال داده، اهل مطالعه گیج خواهد شد، باید فقط یکی را گفت که او بفهمد و در نظر بگیرد. من در نوشتن تفسیر احسن الحدیث این مطلب را رعایت کرده‌ام. و نیز مختصر باشد.

قطعاً حضرتعالی با کارهائی که حول محور قرآن شده است آشنا هستید از نظر اولویّت چه موضوعی و عنوان را لازم و ضروری می‌دانید که روی آن کار شود.

● باید روی همهٔ عنوانهای آن کار شود که هرکس هر عنوان را بخواهد از آن بهره‌مند شود قرآن حلّال مشکلات است و مشکلات گوناگون است.

از اینکه وقتتان را در اختیار ما قرار دادید، سپاسگزاریم و برای شما آرزوی سلامتی، طول عمر پربرکت و توفیق روزافزون داریم.

کار شما جهاد فی سبیل‌الله است نظرتان رضای خدا باشد و به کار ادامه دهید.

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]